ÇINARALTI

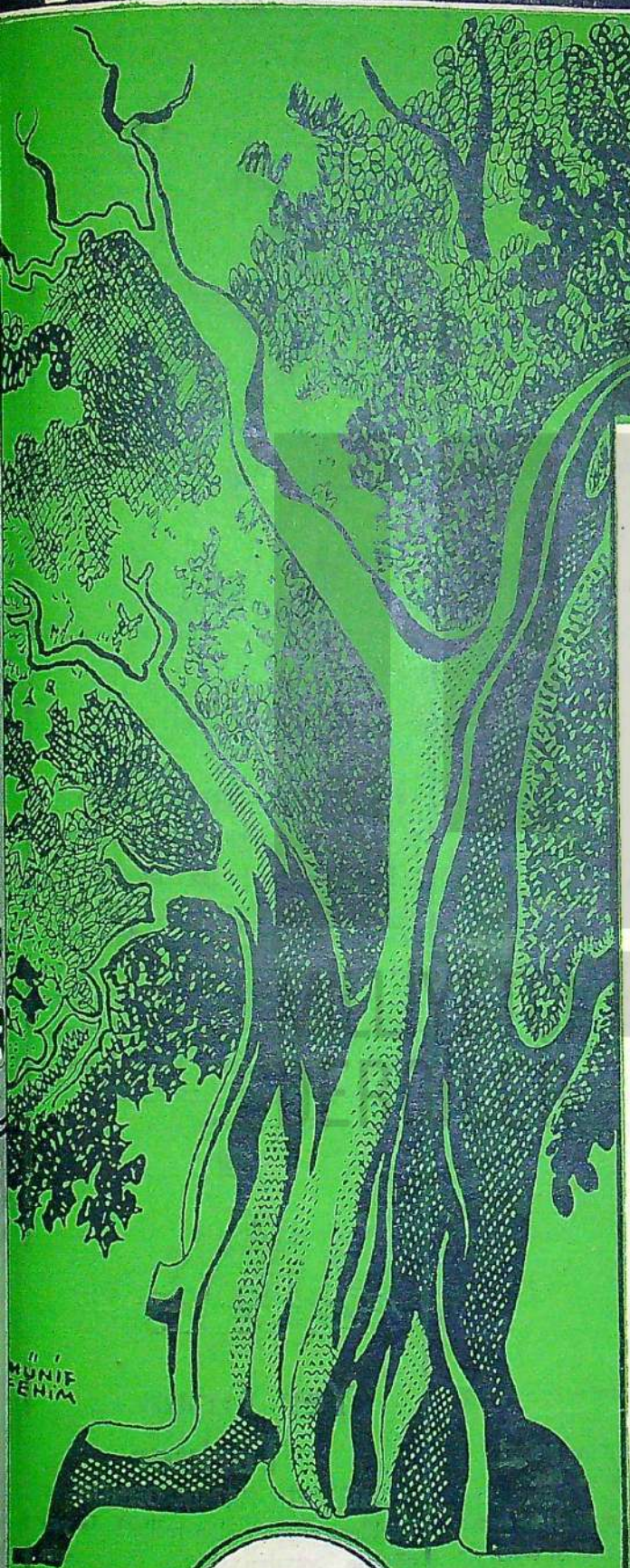

BU SAYIDA :

Beynelmilelliyetçilik ve Milliyetçilik
Şairi : Mithat Cemal Kuntay

Mudanya
Yazan :
R. Yalgın

Beş Duygu
Yazan :
Dr. Haydar İbrahim Aydar

Ağaç kasidesinden
Şairi : Halil Nihat Boztepe

Gelin
Şairi :
Edip Ayel

İğde
Şairi
Leman Çiçekdağı

Neyiz ?
Şairi :
Şükûfe Nihal

Kırk Gözlerin Komutanı
Yazan :
Sabahaddin Selek

Mezarsız imparatorluk
Yazan :
Mithat Cemal Kuntay

Etna ve Kartal
Yazan :
Enver Behnan Şapolyo

Sayı : 86
Kuruş : 15

HAFTALIK
FİKİR VE SANAT

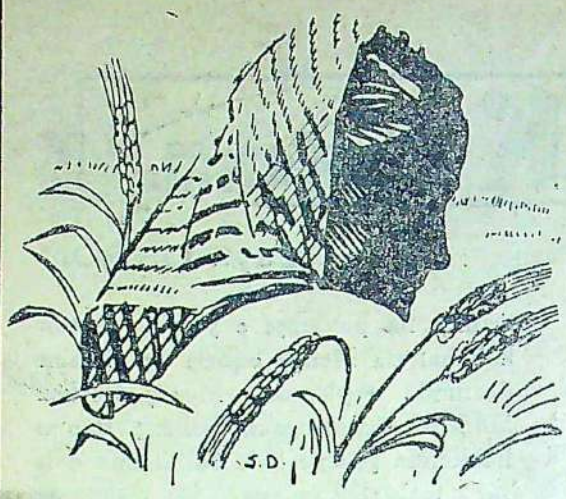

Yayla Türküsü

Şairi : Halide Nusret Zorlutuna

Fiati 50 Kuruş

En ince, en hassas, en sanatkâr kadın şairimiz Halide Nusret Zorlutunanın en güzel şiirlerini bir araya toplayan bu şiir mecmuası «Çmaraltı» Yayını'nın dördüncü kitabı olarak:

21 MAYIS CUMA GÜNÜ ÇIKIYOR!

4 GÜN

Sonra 19 Mayıs Gençlik Bayramıdır. Herkes için sevinç günüdür. Yalnız millî piyangonun:

19 MAYIS BİLETLERİNİ

alanlar bir defa daha sevinecekler.

Büyük İkramiye

60.000 LİRADIR.

ADEMİ İKTİDAR VE BELGEVŞEKLİĞİNE KARŞI

FORTOBİN

S. ve İ. MUAVENET VEKÂLETİNİN RUHSATINI HAİZDİR

HER ECZANEDE BULUNUR POSTA KUTUSU 228

REÇETE İLE SATILIR

misafir gelince

SODALI LİKÖR

İKRAM EDİNİZ

Basıldığı yer: Cumhuriyet Matbaası — İstanbul

Sahibi ve Neşriyat Müdürü: Orhan Seyfi Orhon

DEVA

KAŞELERİ

Baş, Diş, Nezle, Grip, Romatizma

ve bütün ağrıları derhal keser

Sıhhiye Vekâletinin ruhsatını haizdir. İcabında günde 3 kaşe alınabilir

Konuşmalar

Bay M. Kutlugün :

— (Tarih konuşuyor) isimli aruz vezniyle yazılmış manzumenizin bazı yerlerinde vezin düşüyor. Aruz vezni uzun mümarese ister. Bu ölçü ile yazılan şiirlerde vezin hatasına hiç müsamaha edilemez. Bundan başka, aruz vezni o kadar çok işlenmiştir ki yalnız hisle şair olmak kâfi değildir, maharetli bir sanatkâr da olmalı. Neden hece veznini tercih etmiyorsunuz. Bizim dilimizin tabii ölçüsü hece veznidir

Bay Fikri Emercik :

— Gönderdiğiniz manzumelerin en güzeli (Yunus Emreye). Onun da birinci kıtası en güzel tarafı :

İzim izinde senin
Başım dizinde senin,
Gözüm yüzünde senin,
Sesini duyur bana!

Öbür kıtalar böyle değil. Hele :

Gönlüm adına kaydı.
Aklım seni put saydı.
Adın göğümde aydı,
Aşkınla gönlüm yana!

kıtasında (Put) kelimesi hiç Yunusa yaraşan kelimelerden değil. (Adın göğümde aydı) da öyle. Bu ancak, bir sevgiliye hitap eden şiirde kullanılabilir. (Eski zaman ilâhı) isimli manzumenizi pek iyi anlıyamadık.

Siyah, kıllı kolları şehvetin ırmağıdır
Derin kara gözleri zevklerin kaynağıdır.

diyorsunuz. Bu ilâhe neyi temsil ediyor? Eski Türk efsanesinde (Zürriyet ilâhı) diye bir şey vardır, ama, bu hiç ona benzemiyor. Bununla beraber şiirlerinizde bir orijinalite seziliyor. Bunun suni olmaması lâzım.

Sizden ve arkadaşlarınızdan bir şey rica ediyoruz: Bize bir çok manzume birden göndermesinler. En beğendikleri bir veya iki manzumeyi ayırıp göndersinler. Her okuyucumuz böyle beş altı manzume birden yollarsa ne zamanımız bunları okumıya, ne de sütunlarımız, bunlardan bahsetmeğe yeter. Bu, gönderenler için de faydasızdır

Bay Müfit Onur :

(Geç git yolcu!) bir mersiye Bu türlü şiirlerin çok samimi, çok sade, çok tabii olması güzelliğinin esasını teşkil eder. Şiirinizde samimilik var, fakat sadelik ve tabiilik az. Bundan başka şekil ve kafiye bozukluklarını yapmamalısınız. Meselâ, siz de pek iyi bilirsiniz ki (dayanır mısın - sararır mısın?) kafiye olmaz.

Bayan Ayşe Işıksaçan :

— (Vefasız) isimli manzumeniz bir gençlik duygusunun fazla hassasiyetinden ibaret. Bu türlü tahassüsleri bir sanat heyecanı haline sokmadan yazmağa kalkmamalı.

Bay İhsan Öymen :

— (Eskiler gibi) isimli şarkınız, pek güzel.

Sun sakii gülçehre bana badei nâbi
Terketmiyelim tabesabah âlemi âbı
Bir yâne koyup eğlenelim zühtü, hicabı
Terketmiyelim tabesabah âlemi âbı.

diyorsunuz. Heyhat! Bu lisan, bu zevk ile beraber bu dünya da ortadan kayboldu. Şimdi o «sakii gülçehre» lerin yerinde çekirdekten yetişme öyle pişkin garsonlar var ki, maazallah, sabaha kadar böyle bir «âlemi âb» yapmıya kalksanız, yüzünüze dayıyacağı hesap puslasile fecirden evvel, sizin gözleriniz dört açılacak.

Müsaadenizle ikinci kıtanın bir kelimesine itiraz edeceğim :

Bir yanda çalınsın defü kanunu keman, ney
Devreylesün elden ele cam sedefi mey,
Doldur bana saki meyi dürfamı peyayi
Terketmiyelim tabesabah âlemi âbı.

Üçüncü mısradaki «meyi dürfam» bence «meyi güfamm» olmak gerek. Mey, şarap olduğuna göre inci renkli şarap değil, gül renkli şarap demek daha münasip olur, sanırım. Vakıa pembe inci de varmış. Fakat ben kendisini hiç görmedim, sade ismini işittim.

Japon mucizesi

Dr. MUSTAFA HAKKI AKANSEL

Japonyanın bu kadar kısa bir zamanda nasıl kalkındığını, çok fakir bir Ortaçağ çiftçi milleti iken dünyanın en kudretli asrî bir devleti ve en ileri ağır endüstri milleti haline nasıl geldiğini en yeni vesikalarla tetkik eden bu eser, bizim bundan alacağımız dersleri göstermektedir.

Fiatı: 50 kuruş

Yer Yüzünde Türkler

HÜSEYİN NAMIK ORKUN

Türklere akraba olan milletlerle yer yüzüne yayılan bütün Türklerin yerlerini, boylarını, nüfuslarını, hayatlarını bildiren bu emsalsiz eser pek yakında (Çınaraltı) yayını arasında çıkıyor.

Fiatı: 50 kuruş

ÇINARALTI

Dilde, fikirde, işde birlik

MEZARSIZ İMPARATORLUK

Yazan: Mithat Cemal KUNTAY

Üç kıtada toprağı varken, büyük ölülerine bir kabri çok gören bir Şark İmparatorluğu vardı. Bu devlette Şinâsi'nin kabri bir rivayete göre Ayaspaşada bir cadde parçasıydı. Bir başka rivayete göre de Taksimde bir apartıman avlusuydu. Daha dün ölen ve kalabalık Beyoğlunda gömülen edebiyat inkılâpçısının kabrini bulmak için, onu, beş altı tarihçi, yirmi yıl, Orhon âbideleri gibi aradılar.

Divan edebiyatının çok mümtaz adamı Naili'nin kabri, hâlâ, bir lâkırdıya göre Fındıklıda genişletilen bir sokağın devamıdır, bir lâfa göre de Beyoğlu mezarlığında bir toprak yığınıdır: İki dedikodunun paylaştığı ve lâkırdıdan ibaret bir kabir!

18 inci asırda ölen şair Nedimin kabrini 20 nci asırda şair Halil Nihat bir Amerika gibi keşfetti. Cümudiyeler içindeki Şimal kutbu, ufkumuzun yarısı olan Karacaahmet mezarlığında imiş, onun kitabından hayretle öğrendik. İki asır malûm olmıyan ecdat mezarlarına «Yok!» diyebiliriz. Zaten bulunan kabir de şair Nedimin değil, Müderris Nedimindir. Divan edebiyatındaki bir tanecik dâhiye, bu kabri rütbesine hürmeten kazdılar. Bu türlü yapılan ecdat mezarlarına da iki kere «Yok!» diyebiliriz.

Fakat büyük adamlarına karşı bu Şark İmparatorluğu, bazan, çok vefalı çıktı. Nefiye Murat IV ün hazırladığı ölüm ne cömert bir ölümdü: Boğdurup denize attırmak! Bu ölümde dalganın daima yenileşen türbesi vardır. Dinin tertemiz gasli vardır, ananenin hudutsuz rahmet deryası vardı.

Zaten, Osmanlı İmparatorluğu sade kabirsizdi, yoksa türbesiz değildi. 19 uncu asırda Büyük Reşit paşanın da, Mahmut Nedim paşanın da mermer türbeleri yok mudur! Ama Reşit ve Nedim paşaların türbelerine aynı miktarda mermer harcanmış, ve bu, mezarsızlıktan daha acı şey. Ne beis var. Bu kadarcık bir zehirle koskoca bir millet ölmez ki... İşte, daha dün kadar, Süavinin kabri yokken onu öldürenin türbesi vardı, ve Barbarosun türbesinin yanındaydı.

Eski «Cité» lerde büyük suçluları en korkunç ceza diye, mezarsızlığa mahkûm ederlermiş. Biz, bunu, bize büyük hizmetler edenlere münasip görmüşüz. Fakat mezarsızlık, bizde ceza değil, vaka olarak devam etmiş. Şüphe yok ki, vaka cezadan daha kuvvetlidir: Kanun fena cezayı kaldırır; fakat vaka, milletlerin bünyelerinde, kendilerine mahsus bir örf ve âdet hücresinde, sessiz ve sinsi, yaşar durur.

Güneş doğalı Afrikada yirmi üç asır, Asyada yirmi beş asır, Avrupada dört beş asır olmuş Osmanlı İmparatorluğu bu üç kıtaya uzanıp üç yüz sene uyumuş. Hem de, dediğim gibi, ortalık ağarmışken!

Devletlere öğle uykusu ayıptır.

Mithat Cemal KUNTAY

YENİ ABONE ŞARTLARI (37 den itibaren)
Yıllığı 750, altı aylığı 380, üç aylığı 200 kuruş.
Ecnebi memleketler için:
Yıllığı 1000, altı aylığı 500 kuruş

Sahip ve Neşriyat Müdürü
Orhan Seyfi ORHON

İHTAR :
İdarehanemize gönderilen eserler neşredilsin edilmesin sahiplerine iade edilmez.

MİLLİ KÜTÜPHANE
ANKARA

YAZAN : DR. MUSTAFA HAKKI AKANSEL

OSMANLI DEVLETİNİN BATMASININ BAŞLICA SEBEPLERİ

Osman Oğulları Sülâlesinin Bozulması — 2

Bir milletin tarihinde (Baş) ın ne kadar mühim olduğunu daha iyi anlatabilmek için, 1939 senesi yazında, (Çelik çiçek, veya Japonyada seyahat) isimli, Alman yazarlarından F. Sieburg tarafından yazılan eserden bir kaç fıkra alacağım. (André Coeuroy tarafından Fransızcaya tercümesi, 1942, 17 nci basılışından).

(Japonyayı yükseltmek için yapılan ilk teşebbüs, 1860 'senelerinde İmparator Neiji'nin eseridir. Bu kalkınma hamlesi, yukarıdan gelen bir inkılâptır.) (sahife: 128).

(Japonya, bu yenileşme işinde öyle katî bir metot (usul) tuttu ki, Avrupanın sermayeci zihniyetinin — kapitalist, yalnız şahsî kârı düşünen zihniyet — bozukluklarını, amele - patron çekişmelerini hi; görmedi. Japonyada, ne sermaye, ne sermayeci, ne ham maddeler, ne teşebbüs reisleri, (yani patronlar), ne de mütehassıs vardı. Japonya için tutulması lâzım biricik yol şu idi: Son haddine kadar götürülmüş, metodik (usulden şaşmayan) bir program. Devlet, bu müthiş tecrübenin biricik âmili oldu).

(Bu tecrübe, şimdiye kadar yapılmışların en müthişidir. (İlâvem : Son yirmi sene zarfında, Rusyada, Stalinin tecrübesi de bu sınıftandır).

(Japon devleti, bir kaç sene içinde, hâlâ Ortaçağ devrini yaşıyan bir çiftçi milleti, dünyanın en ileri bir sanayi (endüstri) milleti haline getirdi. Japonyada, yeni iktısadiyatı (ekonomi) kuran, onu idare eden, onu, bugünkü oynadığı role çıkaran, Japonyanın (başı) dır.) (sahife: 150).

İlâvem: (Tarihî maddiyetcilik := materyalizm historik) fikrinin çok yanlış olduğu, bu Japon misali ile anlaşılıyor: Evvelâ fikir, sonra madde. Japonya, her ne pahasına olursa olsun yükselmeği aklına koydu. Bunun için lâzım olan ruh derinliği, azim ve irade, şiddetli yurtseverlik, onda vardı. İşte, bu (mâneviyat) hep o fabrikaları, en yeni zırhlıları, uçakları, topları, tankları, muazzam kumaş ve bez fabrikalarını doğurdu.

(Bu suretle, (Devlet otoritesi) ve (metot) ile hareket etmek, Japonya için, bir kuvvet ve hattâ, (ilâhi bir nimet)oldu. Memleketin yükselmesi için, Japonyanın bütün kudret kaynaklarını seferber etmek ve daha dün, korkunç bir vaziyet almış olan, on dokuzuncu yüzyıl Avrupasının, hakikaten faydalı olan taraflarını koparıp kendine maletmek, Japon milliyetçiliğine lâzım olan silâhları yapmak, fakat, aynı zamanda da, millî kuvvet ve kudretin kaynağı olan, millî benliği korumak, ancak bu sayede mümkün oldu). (sayfa: 151).

Türkçede: (Balık baştan kokar) diye bir darbımesel vardır. Buna karşılık olarak, bir de: (Balık baştan büyür) demek lâzım olduğunu, bize, Japon örneği hatırlatıyor.

Şimdibu mevzu ile ilgili tarihî olayları gözden geçirelim: E. Grenard'ın (Asyanın üstünlüğü ve düşkünlüğü) isimli eserinin Fransızca aslından: (sh: 102).

(Bir tesadüf eseri olmak üzere, Osmanlıların ilk üç padişahı, ceman yekûn, yüz seneye yakın hükümi sürdüler. Üçü de, zeki, azimli, dirayetli ve iş görecek yaşta tahta çıkmışlardı. İşte, bu keyfiyet, Osmanli devletini, beş yüz sene için gayet sağlam temeller üzerine kurdu.)

1939 da çıkan Fransız şarkçısı R. Grousset'nin (L'Empire des Steppes = Bozkırların üstünlüğü) isimli çok kıymetli kitabından: (sh. 213):

(Bartold'un (Türkistan) isimli eserinin 305 inci sahifesinde okunduğuna göre, İrandaki Türk Selçuk devletini kuran ilk üç Türk hükümdar mümtaz şahsiyetler idiler).

Şimdi, kötü hükümdarlar faslına girelim :

Grenard'ın, bahsi geçen eserind (Padişah, sarayında, yapa ya kadınların arasında yaşardı, mahz gamlı bir ömür sürerdi. Padişah' tasvirlerinde (portrelerinde), çehre bu ifadesi göze çarpar. Padişahın, dutsuz bir salâhiyeti olduğundan, keyfiyet, çok zaman, onun ahlâk bozulmasına sebep olur, aklî muva nesini kaybederdi. İç sıkıntısından fahete ve mânasız, gelişi güzel zu kapılırdı. Zalim olması, huyunun k lüğünden ziyade, korkudan ileri g (sh: 105).

Yusuf Akçoranın, 1940 da M rif Vekilliği tarafından basılan: (manlı Devletinin Dağılına Devri) kitabından:

(Bütün bu hususlarda (yani letin terakki veya tedennisi bahisle de) en müessir âmil, padişah olan tın seciye ve iktidar derecesi olm tur). (sh: 4).

(Üçüncü Sultan Selim gibi, p şah olmadan önce, mahdut bir da de, güzel, cazip, cahil, birçok ca lerle, hakikati bilmeyen, bilse de lemiyen bir takım siyah ve beyaz leler, memurlar arasında ömrünü g ren bir adamın tabiatında kâfi m net, fikrinde vuzuh ve selâmet, ma matında vüs'at ve muhakemesinde i bet aramak âdeta haksızlık olur. İr eksilir, seciye gevşer, ahlâk zayıf Padişah olunca da, şehzadelikte h olan itiyatların düzeltilmesi güç Böyle yorulmuş bir hükümdarın, k disine yardımcı olarak, doğru, dü malûmatlı ve namuslu adamlar bu intihap etmede muvaffak olması z dur. Şehzadelik zamanında mahk bulunduğu hürriyet ve irade mahd luğu ile padişah olunca eline ge hudutsuz irade ve hürriyet aras husule gelen şiddetli tezat, kuvv insanların bile aklî muvazenesinin hafazasını güçleştirir. Her hükümda

f noktasını keşfeden mahir kimse- etrafını alıp kendisine yaklaşmak ve yakınlıktan nadiren halkın, ekseri- kendilerinin menfaatlerini temin et- k isterler. Osmanlı memurları ise. dirayt, seciye ve ahlâk ile temey- etmiş kimselerden mürekkepti de- emez). (sh: 158).

Çökme devri Osmanlı padişahla- ın düşüncesi, zihniyeti (saltanat nek) idi. Rahat yaşamak, hiç üzül- mek, dalkavukluk ettikleri için, en kimseleri, devletin en yüksek ma- mlarına çıkararak, netice de, gene di kibir ve gururlarını okşamaktı. zmet etmek) fikri yoktu. İlk pa- hlarda ise bu fikir vardı. Rus mü- rihi V. Kluçevski'nin (Büyük Pet- ve Eseri) isimli kitabında (Fransız- sa: 248) şöyle yazılıdır: (Petro, rlerinde, daima şu sözü tekrar e- di :(Devletin nefi en yüksek esas- Hükümdar bile ona tâbidir.) Pet- kendi faaliyetini, devletin ve vata- bir hizmetkârının faaliyeti adde- di. Ama, öyle sahtekâr bir zihni- le değil, hakikaten ve samimî ola- böyle düşünürdü. (Devletin men- atı), (âmmenin nefi), (bütün millet fayda) gibi tâbirler, Rus tarihinde defa olarak şitilmiştı).

Şimdi «Çökme Devri» Osmanlı pa- ahları hakkında, Hammer tarihinde adüf ettiğim tafsilâtı (olayları) kı- a nakledeceğim. Bu bilgileri Ham- , yalnız Osmanlı kaynaklarından amamıştır, Venedik ve Viyana ev- haznelerinden (arşiv) 1000 cilt an dosyaları tetkik ile, İstanbuldaki rlerin gizli raporlarını okuyarak da e etmiştir. Malûm, Osmanlı (vaka visleri) padişahların şahsiyetleri kkında ancak iyi şeyler yazabilirler-

Hammer: (Osmanlı devletinin ta-). Aslı Almancadır. 1830 - 1840, rt tarafından Fransızcaya tercü- si. 18 cilt üzerine:

(Üçüncü Murat (kadınlaşmış) Devlet nüfuzu, dört erkek ile dört a arasında paylaşılmış idi. Sokollu, arın suiistimallerini teftiş ettirmek di, fakat, padişah, bir (hattı şerif) mâni oldu. Erkeklerden biri hadım sı Gadanferdir (aslen Macar). Ka- lardan birisi, aslen Venedikli olan iye Sultan (Baffa) dır. Bu kadının uzu müthişti. Üçüncü Murat, her , ikindiden sonra hareme giderdi.

(Devamı 11 inci sahifede)

Yavuzun ideali

Yazan : Hüseyin Namık ORKUN

Çınaraltının sekşeninci sayısında Enver Behman Şapolyonun Yavuz hakkında bir makalesini okudum. Bizim bazı tarih - çilerimiz Yavuzun seferlerine bakarak onun İslâm âlemile uğraştığını, bir idealist olduğunu ileri sürmüşler ve bu fikir son zamana kadar devam etmiştir. Halbuki Yavuzun sistemli bir harp ile idealine doğru yürümediğini, hâdiselerin ilcaatile evvelâ İslâm âlemile uğraştığını, vakitsiz ölmemiş olsa idi Hıristiyanlarla da harp etmekte tereddüt etmiyeceğini —elimdeki vesikalara dayanarak— on senedenberi biliyordum. Behnanın bu makalesi bana Yavuzun Avrupaya sefer etmek istediğine dair vesikaları neşretmeme vesile oldu.

Mevzua girmezden evvel şunu söyliyeyim: Enver Behnanın makalesinde; **Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi** mısraları yanlışlıkla Yavuza isnat edilmiştir. Halbuki bizim bildiğimize göre bu mısralar Muhibbi mahlâsı ile şiir yazan Kanuni Sultan Süleymanındır. Kanuninin bu gazelinin tamamı şöyledir-:

Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi
Saltanat dedikleri ancak cihan kavgasıdır
Olmaya tahtı saadet dünyada vahdet gibi
Ko bu iş-ü işareti çünkim fenadır âkıbet
Yar baki ister isen olmaya tâat gibi
Olsa kumlar sağışınca ömrüne hadd-ü adet
Gelmiye bu şişei çarh içre bir saat gibi
Ger huzur etmek dilersen ey Muhibbi fariğ ol
Olmaya vahdet makamı küşei uzlet gibi

Her ne kadar Enver Behnan Yavuza isnat ettiği bu şiiri nereden aldığını kaydediyorsa da edebiyat tarihlerimiz (Meselâ Faik Reşadın Tarih-i edebiyat-ı Osmaniyesi, s. 274) bu şiirin Kanuniye ait olduğunu yazmakta müttehittirler.

Şimdi gelelim Yavuzun hıristiyanlarla harbi meselesine: Macar kıralı Ulaslo İkinci Bayezit nezdine bir sefir göndermişti. Sefir İstanbula geldiği vakit Osmanlı tahtına Bayezidin oğlu Yavuz geçmiş bulunuyordu. 1512 nisan 25 de tahta çıkan Yavuz elini kana boyamış, kendine saltanatta rakip olabilecekleri idam ettirmişti. Binaenaleyh bu halin Avrupada duyulmaması için nezdine gelen Macar sefiri Bélai Barnabas ve arkadaşlarını Çemberlitaşın karşısında bulunan Elçi sarayına hapsettirmişti.

Ertesi sene Macarlar Czobor Martonun riyasetinde diğer bir sefaret heyeti daha göndermişler, Yavuz da bunları Edirnede kabul etmiş, diğer sefirleri gene İstanbulda mahpus tutmuştu.

Macar sefirlerinin hapsedilmesi her ne kadar Avrupada hiddeti mucip olmuş ise de Türk hükümdarı bunlara aldırış etmemekte idi. Papa onuncu Leon ikincikânun 27 de Macar kıralına yazmış olduğu bir mektupta sefirlerini iki senedir hapseden Türk hükümdarına karşı Macarları harbe teşvik etmekte idi.

Bu sefirlerin âkibeti hakkında tarihî kaynaklar bize tafsilât vermektedirler. 1534 ağustos 2 de Pragda kıral Birinci Ferdinanda bir ariza takdim eden Schepper Cornelius Sultan Selimin İrana sefer ederken Macar kıralı Ulaslonun sefirlerini de birlikte götürdüğünü yazmaktadır.

İki defa Türkler nezdine sefir olarak gelmiş olan Verancsics Antal da bize bu hususta malûmat vermektedir. Bu sefir evvelâ 1553 - 57 senelerinde meşhur sefir Busbecq (Bu zatın Şarka ait yazıları Şark Mektupları adile Hüseyin Cahit Yalçın tarafından dilimize çevrilmiştir) ile gelmiş, sonra ikinci defa gelerek 1567-68 de Edirnede bir muahede akdetmiştir.

Verancsics ikinci Lajosun doğumundan (1506) itibaren hâdiseleri kaydeden Memoria Rerum adlı eserinde 1516 yılına ait vakalardan bahsederken Türk hükümdarı Selimin Mısırı, Yahudilerin yurdunu zaptettiğini anlatmakta ve yazısına şu suretle devam eylemektedir: Ki bu seferde Macaristan sefiri Bélai Barnabas da bulunuyordu. Hükümdar Selim harbden döndükten sonra Bélai Barnabası da bırakmıştır. (Bu sefir) 1518 de geri dönerek Türkler tarafından gelecek olan bütün tehlikeleri anlatmıştır.

Aynı eserde Belgradın Türkler tarafından zaptı münasebetile tekrar eski sefir Bélaidan bahsetmektedir: «Bu esnada Türk

(Lûtfen sahifeyi çeviriniz)

hükümdarının Bélai Barnabası bırakmamasının sebebi şu idi ki Macar kıralından vergi için cevap bekliyordu. Eğer Macar kıralı vergi vermek isterse Bélaiyi iyi bir cevap ile geri gönderecekti. Vermezse ordularını Macaristana çevirecekti. Fakat ölümü bu sefere mâni olmuştur.»

Yavuz zamanında yaşamış olan ve İstanbula sefir olarak gelmiş bulunan bir adamın Yavuzun Macaristan taraflarına sefer yapmak niyetinde olduğunu sarahaten yazması bu hükümdarın sade Şark işlerile meşgul olmadığını gösterir.

Garbda yazılmış olan bu vesikadan başka gene muasır bir diğer veslka daha vardır ki bu da bu devirde yaşamış olan Lûtfi paşanın bir kaydıdır. Malûmdur ki Lûtfi paşa İkinci Bayezit zamanında saraya gelmiş, sarayda yetişmiş, Yavuz tahta çıkınca çuhadarlıkla dışarı çıkarılmış, sonra beylerbeyliğine kadar çıkmış, Kanuni zamanında da sadrâzam olmuştur.

Lûtfi paşa Asafname adlı eserinde aynen şu satırları yazmaktadır: Bir merhum Sultan Selim han.... Kemal paşa zade merhuma demiş ki :

— Tersaneyi üç yüz adet yaptırmak isterim. Ta Hisardan Kâğıthaneyedek olmak gerektir. Ve böyle olması münasiptir. İnşaallah niyetim fethi efrenciyedir.»

Yavuzun ağzından Kemal paşa zade gibi bir zat tarafından rivayet edilen bu sözlere tabii itimat etmek gerektir. Lûtfi paşa da tıpkı Verancsics gibi bu satırları yazıyor : «Merhum Sultan Selimin âfitab-ı ömrü seriüz zeval olup hatır-ı şerifinde olan niyetleri mukadder müyesser olmadı.»

Filhakika Yavuzun Kasım paşaya şimdiki Kasımpaşada bir tersane kurdurduğu malûmdur. Binaenaleyh Yavuz karadan ve denizden bir Garp seferine hazırlanırken ömrü vefa etmemiştir.

Hüseyin Namık ORKUN

Gelecek sayımızda :

Kara Mustafa Paşanın başı

Yazan :
Enver Behnan ŞAPOLYO

BURSANIN BİRİCİK İSKELESİ :

MUDANYA

Yazan : R. YALGIN

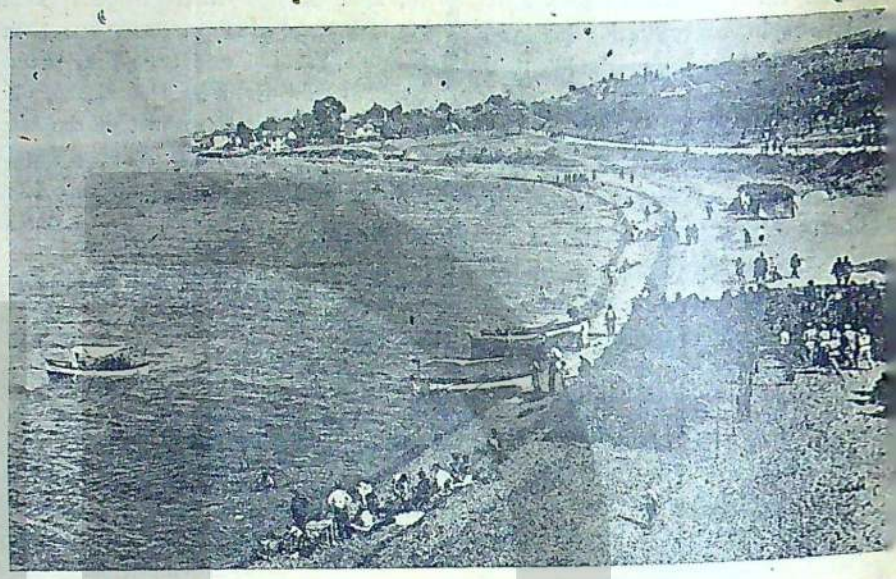

Bursalıların yaz günleri biricik eğlence ve plâjları olan Mudanya sahilleri

Bursadan İstanbula ve İstanbuldan Bursaya gidip geleeek yolcu ve turistlerin biricik iskelesi Mudanyadır.

Mudanya, Gemlik körfezi içinde ve Gemliğin batısında eski ve tarihî bir beldedir. Bu beldenin tarihten çok önceki durumu hakkında elimizde hiç bir bilgi belgesi yoksa da tarihten az önceye ait bazı perişan malûmata raslanmaktadır.

İstrabona nazaran; bu liman yahut iskelenin en eski adı Mirlea'dır. Buraya Mirlea denmesine sebep ise Roma müstemleke kıralı Mirlosun adından alınmış olmasındandır.

Mudanya, İskenderin babası Makedonyalı Filip tarafından harap edildikten ra Bitinia kralı Prozoz zamanında ye kurulmuş ve bir hâtıra olmak üzere zoz bu şehre karısının «Apama» adını miştir.

Ortaçağlarda Mudanyaya «Mou

Mudanyadan bir görünüş

Yaz günlerinde Mudanya denizin eğlenen çocuklar

isminin verildiği de ayrıca kaydedil ve şimdiki (Mudanya) adının bu a zuntusu olduğu iddia olunmaktadır.

Kasabanın Güney sırtlarının üzerinde eski Mudanya adını taşıya yük bir şehir harabesi vardır. Bu

Mudanyanın İncirdibi mevkiinde Roma devrine ait bir su deposu

harabesinde topladığımız birçok Greko - Romen kiremit parçaları, bu ören yerinin eski çağlara ait olduğunu göstermektedir.

Mudanya içinde keresteci Şakir efendinin evinin avlusunda bulunan ve Tarih Kurumu namına incelenen eski bir yeraltı mezarı da Mudanyanın tarihine yeni bir safha katacak mahiyette kıymetlidir.

Bundan başka, jandarma dairesinin duvarına konmuş bir lâhit parçası ve Mudanyadan Bursa müzesine getirilmiş birçok taş eserler, hep birden Mudanyanın eski çağlarda ne kadar değerli bir yer olduğuna delildir. Bunlar meyanında incir dibindeki eski bir hamam enkazı sayılmağa değer tarihî eserlerdendir.

Türkler zamanında da Mudanya; lâyik olduğu değeri görmüş bir kaç ev ve güzel cami tiplerile süslenmiştir.

Millî Mücadelenin sonunda düşman ordusunun denize döküldüğü Mudanya; Türkiye Cümhuriyeti tarihi alanında da önemli bir yer almış ve «Mudanya mütarekesi» nde büyük Millî Şefimizin siyasî kudretlerile tarihî kıymet ve şerefini bir kat daha yükseltmiştir.

Ötedenberi Türk olan Mudanyanın Göynüklü, Yürükali, Balabancık, Mezaroba, Kaymakoba, Çepni, gibi köy adlarını hatırlamak kâfidir sanırım.

Bugün Gemlik körfezinde güzel bağlarile çok miktarda yetiştirdiği zeytin mahsulü sayesinde yaşıyan Mudanya Bursanın iskelesi olmak itibarile de ekonomi bakımından oldukça zengin kazalarımız arasındadır.

Rıza YALGIN

"Ağaç Kasidesi,,nden

Ağaç söziyle gönül sanki titreyen yaprak!
Cihanda ben olamam bir dakika ondan uzak.

Nesîmi lûtfunu duydum yanan başımda yine!
İçimde var ezelî ihtiyaç gölgesine!

Hakir nefsime pek vermek istemem pâye,
Fakat münasebetim var benim bu aileye!

Sözüm sayılmasın amma bir iddialı lâfız.
Hakikaten değil az benzeşen taraflarımız:

Geçen bulutlara bakmak.. Bu, bildiğim bir fen!
Yerinde durmayı bilmek.. benim işim zaten!

Sükût.. O fenni de onlar kadar hemen bilirim!
Dilersem ağzımı açmam.. Ben ehli tedbirim!

Bu yeryüzünde kalıp her zaman rıza ehli:
Bir an için bile ben olmadım rica ehli!

Akan pınarları onlar mı dinliyor sade?
O musikiye küçükten alışmışım ben de!

Kusur bulan da olur bende, der ki: «Meyvan yok!»
Düşünse böyle demez, meyvasız ağaç pek çok!

«Odun, kömür de ağaçtan!» der.. Öyledir cidden!
Fakat bugün bana kimdir «yanık kütük» demiyen?

Deseydi «tahtası eksik», evet, o, söz götürür!
Bu eksiğim tamam olmaz bitip tükense ömür!

Eder saba ile ülfet, onunladır hemdem..
Benim de arkadaşım kim, bilir misin? Gölgem!

Yol ortasında kalan bir küçük ağaç düşünün
Ki durmayıp ona çarpar gelen geçen her gün!

Çoluk çocuk onu dürter, iter, biner dalına!
Fakat onun sesi çıkmaz.. Çeker o soyca bana!

Şu halde müşterek evsafa malikiz, bu açık!
Gidip bu aile nezdinde olsam evlâtlık!

Halil Nihat BOZTEPE

MİLLİYETÇİ DERGİLER

Görüşler

YAZIK!

Tunusta harbin sona erişi, Tunusun elden öbür ele geçişi. Tunus beyinin İtalyaya kaçışı bugünkü Türk gençlerine ne düşündürüyor? Sadece Müttefiklerin galip gelişini, Mihvercilerin mağlûp oluşunu mu? Tunusun eski bir Türk ülkesi olduğunu hatırlıyan aramızda kaç kişi vardır? «Tunus gediği» sözünü Türkçede hâlâ büyük gelir mânasına kullanıyoruz. Harp başlıyalıdanberi Afrikadaki bütün Müttefik - Mihver mücadelesinin bizim eski topraklarımızda yapıldığını düşündük mü?

Yazık, yalnız büyük bir imparatorluk değil, bu imparatorluğun hâtırasını da kaybetmişiz!

o

SİLİNDİR ŞAPKA

Rahmetli Fethi Okyarın cenaze merasiminde jaket ataylı, silindir şapkalı bir takım tanıdık yüzler gördüm. Büyük bir ölüye gösterilen bu saygı yerindedir. Fakat bana bu samimî görünmedi. Neden mi? diyeceksiniz. Süleyman Dededen Şinasiye kadar bir çok büyüklerinin nereye gömüldüğünü bilmiyen bir neslin cenaze merasiminde silindir şapka giymeğe hakkı yoktur.

o

BİR HATA

Ahmet Emin Yalman, Vatan gazetesindeki bir başmakalesinde sellüloz sanayii diyecek yerde, sellüloid sanayii demiş. Bir okuyucusu bu hatayı hatırlattığı için tashih ve itizar ediyor. Doğrusu, çok ayıp! Ahmet Emin Yalman, tabiiyetle milliyet arasındaki farkı bilmiyebilir. Türkçülükle Türkiyeciliği birbirine karıştırabilir. Fakat sellülozla, sellüloidi ayırt edemesin, olamaz! Bu, onun, Vatan gazetesinin başmuharrirliğine yakışmıyan bir hatadır. İnsanın, âdeta, Ahmet Emin Yalmanın vatan severliğinden şüphe edeceği geliyor!

o

SEBEBİ?

İçindeki Türkçülük düşmanlığı gibi solcu temayüllerini bir türlü gizleyemiyen (Tan) gazetesi her vesile ile Türkçülüğe sataşırken, solculuk zaferlerine, solcuların Avrupaya hâkim olmak imkânlarına sevinmekten de kendini alamıyor.

İhtimal, bu neşriyatı uzaktan takip edenler, parmaklarını ısıracaklar, «Türkiyede ne kadar fikir hürriyeti var!» diye şaşacaklardır.

Yok canım, bunun sebebi fikir hürriyeti filân değil, sadece fikirsizlik!

o

GERİYE NE KALIYOR

Vakit başmuharriri Asım Us, üstat Yahya Kemalin, kimbilir ne kadar zamandanberi uğraşa, didine hazırladığı :

Aheste çek kürekleri mehtap uyanmasın
Bir âlemi hayale dalan âb uyanmasın

matlalı yeni bir gazelini fıkrasına almış, (ütadın affına mağruren) diye dört beytini neşrediyor, hem de bir beytinin veznini bozarak. Zaten bir gazel nedir ki... Dört, beş beyitten ibaret bir manzume. Vakıa, bizde «çeşnisine bakmak helâl» diye bir usul vardır. Geçerken satıcının tablasından bir iki tanesini ağzımıza atıverip:

— Çeşnisine bakmak helâl!

Diye gideriz. Fakat bu okkayla, küfeyle, tablayla satılan şeyler içindir; turfanda yemişlere göre değil.

Yahya Kemalin bu dört seçme beyti, minicik bir sepete konan turfanda, çilek gibi bir şey. Bir avucunu ağzımıza atınca geriye ne kalıyor ki...

Beş Duygu

(Havası hamse)

Yazan: Dr. Haydar İbrahim AYI

Bunlar Tanrının bize ihsan ettiği ihtira beratidir. Bunlarla muhite âşina, şamağa talip oluruz.

Göz görür, kulak işitir. Burun kok dil tadı duyar, el de katıyı yumuşakt soğuğu sıcaktan fark ve temyize yarar. his uzuvlarımız, birbirinden tamamile şekillerde yaratılmış, hususi, dokumaya m liktirler. Vazifeleri de ayrı ayrı ihtiyac cevap verecek surettedir.

Bunların yekdiğerile olan alâka ve mü nasebetleri hayat fenomenlerinin yapıc dır. Netekim gözün görmesile ağız sulaması bir nevi hayat hâdisesidir. Diğer h lerimiz de böyle paradoks tezahürler par. Zevki, istikrahı, yakınlığı veya i nı muhabbet ve alâkayı uyandıran ve ratan âmillerin aslı olurlar.

Bunden başka his uzuvlarımızdan biri ayrı bir zekânın inkişafına, bir ih sın meydana gelmesine sebep oluyor. B madde veya mayiin lezzetini tatmakla nevi ve cinsini ayırt eden ehil kims erimiş bir maden halitasının derece ve rını gözile takdir eden mühendisler, te ile kumaşın, hububatın evsafını tâyin meslek sahipleri bu hislerin tek başına kim rolünü gösteren misallerdir.

Görülüyor ki (Havası hamse = beş du gu) den her birinin yalnız başına vazife olduğu gibi hep birlikte hayat nazmında yaşama yolunda mühim tesir ve rolleri dır. Yani hem müstakilen vazife görü hem müşterek vazifede birlik kurup âl yaparlar.

Gene his uzuvlarımızdan her biri riçten aldığı intıbaı merkeze götürürken yolla gidiyor. Fakat merkezden yani din dan aldığı emri muhite götürürken doğrusu aldığı intibaın tesirini izhar etm üzere avdet yolunda, sağından solun kendine arkadaş veya rakip olabilen bi âsap ile karışarak, tam mânasile anarş muhtelif bir mecmua halinde muhite ula şır ve bu suretle arzu ve iradenin meka nizmasını tahrik ederler ki bu hal zıtl içtimaile hâsıl olmuş mesut bir harmon misalidir. Bu zıt içtimalardan çıkan h selerdir ki yaşamak arzu ve zevkini tel yüç. sahsın baka kaygusunu temin ediy

Tek başına lâzım, müştereken asıl yat olarak kurulmuş bu zembereğin be bize tabiatin bir lûtfu olarak verildiği iz ile görülürse âhenkli, zevkli, nizamlı hayat için kaderimiz açık ve parlaktır.

Bu intizam ve âhengi bozan sebep.

(Sonu 13 üncü sahifede)

Beynelmileliyetçilik
Ve
Milliyetçilik

Şairi : **Mithat Cemal KUNTAY**

ıyor, kalbine bir asrın oyulmuş bir ocak:
em ne mûnis, ne mukaddes, ne ılık!.. fecr olacak.

llı, kart ellere kan saçlı alevler sarılıp,
çekiç darbesi bin yangını bir anda alıp,

eceler kat kat eğilmiş duruyor, örs oluyor.
ıyor gökyüzü, âtîye kıvılcım doluyor.

ijde!.. artık bitiyor safsatalar, vâhimeler;
uyor nûra birer engel olurken kümeler;

ıyor gökte hurafatı, verip hep elele,
ocaman kollu, büyük pençeli binbir amele;

küyor gökyüzü mazîyi takıp arkasına,
ıyor toz gibi yıldızları tarrakasına!

uyor, müjde!.. ufuklarda fikir şâşâalı
ışka bir belde ki üstünde güneşler asılı!

ışka bir belde ki hep mahkemesiz, zindansız;
ıpkı cennet gibi: hep göz yaşısız, hep kansız!

e top efsanesi kalmış, ne kılıc şâşaası;
nutulmuş yerin artık babadan kalma yası;

âçlar artık düşüyor, sâde büyüktür başlar;
üngü yok, artık öpüp aczi saran kollar var;

ılıp vakanüvîsin kana batmış kalemi,
rtık on nesli tutup harcamıyor tek mermî!

Artık âyetlere her dilde ışıktır kelime;
Artık âfaka yayan Tanrıyı bir tek nağme:

Birleşip cephelerin artık ibâdet edişi,
Bölmüyor parçalayıp Tanrı denen tek güneşi

Kubbeler, artık o taştan, o kireçten gökler;
Çünkü tek mâbet olan âleme gök kubbe yeter!

Artık insanlara toprak yetiyor yurt olarak:
Kubbesiz, âbidesiz, tâkızafersiz toprak!

Ne kılıç var, ne de bayrak diye yüzlerce boya.
Her taraf: nûru ziya! Nûru ziya! Nûru ziya!

Boyadır bence asıl nûru ziyanın nâmı!
O benim kendi kanımdan örülen bayrağımı,

Bana bir gaye yapan yer, bu fecirler dolu yer,
Bence dünyaya, o dünyadaki her nûra değer!

«Milletim nevibeşer» miş, «Vatanım rûyi zemin».
Kimi isterse bu müthiş yalan etsin tatmin,

Bana tek yer yüzü vardır: «Vatanım» nâmîyle!
Güneşin nûru yalandır bütün endâmîyle,

Gökte ayyıldızımın hissesi şâyet azsa.
İstemem nûru eğer şekli hilâl olmazsa!

MİLLİYETÇİ DERGİLER

Neyiz ?

Kimine bir gülüz, kimine diken;
Kimine zümrüdüz, kimine yosun..
Kimi: «Sonsuz ol!» der, kimi der: «Tüken!»
Kimi der ki: Tahtın gökte kurulsun!»
Kimi der. «İşin ne toprak dururken?»

Bu kitabı hangi kâhin okusun?

Şükûfe NİHAL

İğde

Mazimi ansızın buldum iğdede
Bu baygın kokuda sanki ben vardım.
Şimdi bir hâtıra olan Niğdede,
Bir sarı çiçekle güler, açardım..

At diye bindiğim iğde dalıydı,
Başıma taktığım iğde gülüydü,
Söğütdere boyu iğde doluydu,
Çimdiğim sularda onu koklardım.

Baharda boz renkli iğdeler açar,
Göklerde kanatlı ak sesler uçar,
Günler sürünerek yanımdan geçer,
Bir yeşil gölgeye yatar, dalardım.

Bahar buram buram tüter iğdede,
Zaman çiçeklenir, biter iğdede,
Bir yeşil çekirge öter iğdede,
Hâtıraları bu kokuyla sardım...

Leman ÇİÇEKDAĞI

KIRK GAZİLERİN

Komutan

Yazan : Sabahattin ŞELEK

Bütün milletlerin kahramanlığa en çok muhtaç oldukları bir zamanda yaşıyoruz. Dünyanın dört bir yanında silâhlar, makinalar, çeşitli kuvvetler, bir kelime ile insan zekâsı çarpışıyor. Fakat, bu amansız mücadelede her hangi bir tarafa soluk aldırmayan en büyük, en korkunç kuvvet karşı tarafın kahramanlığı yani irkî mezivetlerin, cevherlerin muhassalası olan bitmez, tükenmez hazinesidir. Bu keyfiyet, insanlar arasındaki ilk ihtilâftan bugüne kadar böyle olduğu gibi, bundan sonra da böyle kalacaktır. Çünkü harbi yapan vasıta değil insandır.

Harp, fertlerin ve milletlerin geçirdikleri en çetin imtihan, kahramanlık ise bu imtihanda muvaffakıyet ölçüsüdür. Kahramanlık müsabakasında kırılamıyacak rekor yoktur. Tabiatin veya fennin yarattığı bir kuvvet membaının kabiliyetini, verimini tâyin etmek ekseriyetle mümkün olabilir; fakat beşerin bu yüksek hasleti her zaman ölçüye sığmaz. Türk milletini ve onun emsalsiz tarihini iyi tanıyanlar bu hakikati bilirler. «Buyur imtihana!» denildikçe her defasında bir evvelkini gölgede bırakan nice rekorlar kırdık.

Ne İskenderin, Anibalin, ne de Napolyonun, Büyük Frederikin meşhur zaferleri, yağız yüzlü bir Mehmedin süngüsünün bareketi kadar kahramanca değildir. Bugün de Türkün kahramanlık rekoru kırılamamıştır. Çünkü: malzeme ve insan yığınlarile yapılan bu meydan muharebelerinin ilk nazarda dehşet saçan rakamları bu gibi işlerde bir şey ifade etmez. Yüz binlerle esir verilen muharebelerin şeref ve kahramanlık neresindedir?

Dört büyük harp görmüş «şanlı gaziler, kılıcı kanlı gaziler» aramızda ve başımızda yaşıyorlar. Ne mutlu bizim nesle ki tarihi kitapta değil hayatta okuyoruz ve onu başkasının değil kendi dilinden duyuyoruz. Şu buhranlı zamanda bu ne erişilmez nimettir! Kadirşinas Türk milleti bu nimeti pek âlâ takdir ediyor! İşte bunun bir delili olarak bu kısa makalede içimizde yaşıyan ve bize bugün de çok şeyler va'deden bir kahramanın baştanbaşa tarih olan hayatından bir parçayı arzedeceğiz:

Malûm olduğu özere, geçen Büyük Harpte Iraka Basra körfezinden asker çıkaran İngilizler Türk ordularını arkadan vurmak için Dicle ve Fırat boylarını takiben Şimale doğru ilerlemeğe başlamışlardı. Bu yürüyüş Irakı birçok kanlı muharebe sahne yaptı. Bunlardan birisi de 4/II. 1915 günü Kût civarında cereyan «İmamı Muhammet muharebesi» dir.

Muharebe, düşman topçusunun lerimize açtığı şiddetli ve sürekli ateş liyor. 6 saat gökten mütemadiyen gibi ateş yağıyor. Bu ateşe mukabil, düşmanın gözünden veya ateşinden cak en ufak bir ârıza yok, arazi ve apaçık, 2000 metrelik bir mevzide cudu az, günlerdenberi verdiği m lerde sarsılmış ve yıpranmış bir pi buru yerleşmiş, bu cehennemî ateş karşıdan gelecek ne olursa olsun mağa azmetmişti. «İmamı Muhammet» ziini müdafaa eden bu birkaç yüz man başlarındaki kahhar ateşe ve rındaki iki düşman tugayının dalga ilerliyen taarruzuna rağmen bir a rilemedi. Çünkü onlar orada sade kahramanlık rolü değil tarihî bir v ettiklerini müdrik idiler.

Şark cephesinden Irak muhar sevkedilen başka bir piyade alayın tün erat ve subayları, verdikleri belerin neticesi olarak «iki misli karşı taarruz, dört misli düşmana k dafaa» fikrini kafalarına yerleştirm Fakat görüyoruz ki bu, bir tevazuc ka bir şey değildir, ve Türk as ederse «İmamı Muhammette» olduğu misli düşmana karşı da dünyanın kemmel müdafaasını yaratabilir.

«İmamı Muhammet» mevziindeki rumuza, 2 İngiliz tugayı şiddetli ateş altında aynı günde birbirini mü defa taarruz ediyor.

Böyle ezici bir üstünlük karşısı taburu ağır zayiat veriyor. Bunun tabur kumandanı, tümen komutanl teklifte bulunuyor. Tam bu sırada hazır bulunan sayın general İsmail bu rapordan şöyle bahsetmektedir:

Ben o gün tümen komutanının da idim. Komutan merhum İsmail bey haritası önünde muztarip, faka bir surette harekâtı takip ediyordu. nımızdaki «İmamı Muhammet» me bir yanardağ gibi ateşle kaynıyordu. lığı bir uğultu kaplamıştı. Bu esr bur kumandanından bir rapor geldi. run içerisinde şunlar yazılı idi: «M dardır. Düşman ateşi çok şiddetlid

p ta bu ateş altında ezilmektense mukabil taarruza geçmemize müsaadenizi...»

Şu raporun mânasını bir an için düşünüm: Tabur kumandanı raporunda «Son na kadar müdafaaya devam edeceğim» demiyor; «Takviye kuvveti» de istemiyor; «Mevzli tahliye ederek geri çekilmek için müsaade» de talep etmiyor. Bilâkis «Mukabil taarruz» istiyor. Evet şiddetli bir ateş altında, 10 misli düşman taarruzu karşısında yapılacak iş düşnülürse her halde mukabil taarruzdan başka bir şey olması iktiza eder.

Mantığı şaşırtan, insanın aklına durgunluk veren bu karar ancak bir Türk subayının yüksek seciyesinden ve sarsılmaz imanından doğabilir.

Bugünkü muharebeden sonra tabur geriye alındı ve «İmamı Muhammet» mevziine kırk gaziler» namı verildi Çünkü, taburdan 40 kişi kalmıştı, kırkı da gazi...

Taburun bu celâdetine Almanlar hayran kalmışlardı. Ertesi gün General Gresman Almanları toplayıp taburun ziyaretine gitti. General hayranlığını, takdir ve tebriklerini ifade eden bir hitabeden sonra tabur namına, tabur kumandanının göğsüne nişan taktı ve ayrıldı.

Artık bu vakayı öğrendikten sonra, kemali iftiharla iddia edebiliriz ki, ne yukarıda arzettiğimiz gibi 2 misli düşmana karşı taarruz, ne de «İmamı Muhammet» teki gibi 10 misli düşmana karşı müdafaa... ya?..

«— Türk askeri, 10 misli düşmana saldırır ve yokeder.»

İmamı Muhammedin Kırk Gazilerinin kahraman kumandanı bugün de sağdır ve bir alayımızın komutanıdır. 1915 in genç yüzbaşısı ile 1945 in tecrübeli albayı arasında ruh bakımından hiç bir değişiklik olmamıştır. Tesadüfen bu kıymetli alay komutanının bir arkadaşına yazdığı mektubu bizzat okumak şerefine nail oldum. Bu mektuptan, aşağıya bazı parçalar alıyorum:

«... Dört sene kıtada bulunduğumdan geri hizmete alınacağımı öğrendim. Bunun için canım sıkıldı. Çok üzülüyorum. Ben müteferrik hizmet ve karargâhlarda şube müdürlüğü yapamam. Gözümü açtım. Otuz beş senedir kıtada çalıştım. Zevki kıtada buldum... Mümkünse fevkalâde halin ref'ine kadar bir sene daha bu alayda kalmak istiyorum. Çünkü subay ve erlerin huyunu biliyorum. Araziyi iyi tanıyorum. Alay iyi hazırlanmış, verilecek her hangi bir vazifeyi başarabilir..... Bu da olmazsa başka bir alaya... ilâh.».

Şu mektup Türk ordusunun aynasıdır. Fazla söz söylemeğe lüzum yok.

Sabahaddin SELEK

Osmanlı devletinin batmasının en başlı sebebi :

Osman oğulları sülâlesinin bozulması

(5 inci sahifeden devam)

Haremde, 40 haseki (oğlan evlât sahibi cariye) 100 den fazla güzel odalık, ayrıca 500 cariye vardı. Üçüncü Murat, solgun benizli, mahmur gözlü ve afyonkeş idi. Afyonu bıraktı, şaraba başladı) (7-14) (yani cilt 7, sayfa 14).

(Üçüncü Murat, cariyelerle, (tılsımlı iğneler) hakkında tetkikat yapardı) (7-130).

(Üçüncü Murat devrinde nedimlerin, gözdelerin nüfuzu çok arttı. Onlar, her saat, padişahın yanına girebilirlerdi. Onlar, devlet işlerine müdahale için, bundan istifade ettiler. Arpalık (paşalara verilen devlet geliri) ve paşmaklık (sultan hanımlara verilen gelir), bunların ellerinde birer fesat âleti oldu. Timar ve ziametler (muhariplere verilen topraklar), çingenelere verildi ve saray kapıları Yahudilere açıldı) (7-230).

(Üçüncü Murat, 1595 de öldü. 20 sene saltanat sürdü. Fikirlerinde karar yoktu. Şehvete daldı. 52 yaşında öldü. 102 çocuk bıraktı. Zevk ve sefa, falcılık, tasavvuf ve şiir ile meşgul oldu (7-283).

(Üçüncü Mehmet, nihayet, harem safalarından ayılabildi. Milletin felâketleri, padişahı, sarayının en hücra yerlerine kadar kovaladı) (7-310).

(İkinci Murat, harp içinde, sükûnet ve istirahat isterdi. Fakat, fetihlerile, oğlu İkinci Mehmedin (Fâtih), Osmanlı şevketini kurduğu temelleri hazırlamıştı. Üçüncü Murat ise, aksine, sefahete, zevke daldı. Devletin temel kanunlarını bozdu. Askerî ve mülkî isyanlara geniş yol açtı. Bunun oğlu Üçüncü Mehmet zamanında devletin binası yıkılmağa başladı. Üçüncü Muradın sadrâzamı olan Çıgalızade (Aslı İtalyan), Kerestes muharebesi kaçaklarını şiddetle tecziye etmek suretile, Anadolu isyanlarının tohumunu ekti.

Dr. Mustafa Hakkı Akansel

YENİ İLİM VE TEKNİK

Benzinin bez torbalarda faşınması

Yazan :
Salih Murat UZDİLEK

Amerikalılar harp cephesinde çalışan tanklarla tayyarelere mahsus benzinleri şimdi, sentetik lâstik mürekkebatı ile meşbu kılınmış, bez torbalarda saklamaktadır. Harbin devamı sırasında torbalar ya katlanarak geri gönderiliyor veya su sarnıcı olarak kullanılıyor.

YENİ TAYYARE YAPIŞKANI

Amerikadaki du Pont müessesesi kim yagerlerinin bulmuş olduğu yeni bir kan tayyarecilikte mühim iş görmek

Plâstik tayyare zarflarının pek mücel olan yüzlerinin nakil, fabrikasyon veya t ma ameliyeleri esnasında çizilmeleri veya sıyrılmaları tehlikesinin önüne geçmek bu yüzler hususi kâğıtlarla kaplanmaktadır. Bu kâğıtları tayyare yüzlerine y için yüzden fazla yapışkan üzeri beler yapıldıktan sonra nihayet muvafık yapışkan bulunabilmiştir. Bu y pışkanla yapıştırılmış olan kâğıtlar ilk uçu şa kadar tayyareden sökülmez. Bu tayyareleri sıcaklık ve rutubetteki değişil liğe karşı korur. Kâğıtlar söküldüğü tayyare yüzünde yapışkan kalmamalı, al takdirde bu yapışkanı çıkarmak için uzu zaman sarfına lüzum vardır.

Bundan maada yapışkanın plâstik yü lere kimyasal tesirleri olmaması, renkle değiştirmemesi ve şişirmemesi lâzımdır. F yapışkanın güneş şualarından müteessir olmaması da beklenir. Kâğıtlar çı sonra kâğıtlar bu yapışkanla tekr yapıştırılabilmelidir. İşte yeni yapışkan bu şar rın hepsine uygun geliyor.

PLÂSTİK KILIŞELER

Evvelki yazılarımda plâstiklerin fay larından bahsetmiştim. Bunların şimdi ku lanıldıkları yerlerden biri de baskı kılişel dir. Metal darlığından dolayı kılişeler b ve çinko yerine plâstik levhalar üzeri yapılıyor. Hafif ve ince olan plâstik kılişe ler kolayca nakledilir ve istenilen yer tahta bloklara tesbit edilir.

Salih Murat UZDİL

MİLLİ KÜTÜPHANE ANKARA

Sümer efsanesi :

Etana ve Kartal (1)

— Bir kalbde; tek bir sevgi yaşar!.. —

Yazan : Enver Behnan Şapolyo

Dünya kurulalı insanlar böyle büyük bir felâket görmemişlerdi. Büyük sema Tanrısı Anu ve güneş Tanrısı Şamaş insanların yer yüzünde ahlâksızlığa düştüklerini gördü. Tanrılar ne derlerse, bu insanlar aksini yaptılar. Dünya nimetlerine şükretmediler. Büyükler küçükleri sevmediler, küçükler de büyüklere saygı göstermediler. İnsanlar dünyayı aralarında paylaşamadılar, birbirlerine girdiler, kan gövdeyi götürüyordu. Ana ve baba sevgisi, yurt sevgisi, Tanrı sevgisi ve insanlık sevgileri kalmamış, insanlar yalnız kendi menfaatlerinden başka bir şeyi düşünmüyorlar, nefsi nefsine kalmışlardı.

Tanrılar, bütün bu ahlâksız insanları yer yüzünden kaldırmak, iyi ahlâklı insanlara bu dünyanın nimetlerinden istifade ettirmeği düşündüler. Tufan başladı. Gökler çıldırdı. Nehirler çoştu, denizler delirdi, gökten yerden günlerce sular aktı, karalar kayboldu.. Bu doymak bilmiyen, ahlâksız insan kalabalığı hodgâmlıklarının cezasını buldular.

Tufandan sonra, yer yüzü gene göründü. Şehirleri terkeden ilâhlar tekrar göründüler. Birbirlerini yiyen insanlardan eser yok.. Mahsulsüz kalan tarlalar tekrar yeşerdi. Kuzulamıyan koyunlar, tekrar kuzuladılar.. Ağaçlar meyvalarını tekrar verdiler..

Bütün bu batan şehirlerden sonra Tanrı Anu, Kiş şehrini kurdu, ahlâksızlığı getiren Sami kavimlerinden kimse kalmamıştı. Kiş sitesinde yalnız ahlâkça yüksek temiz Türk ırkı bulunuyordu. Halk Kiş şehrine Etanayı kıral seçtiler.

Etana hem Tanrıların, hem de halkın sevdiği adaletli bir kıraldı. Bu adam mağrur değildi. İstidatlı ahlâklı ve kültürlü insanlara bütün işleri taksim etti. Korkak ve tembel insanları en aşağı işlerde kullandı. Türk yurdu gene Gılgamış devrindeki Ur şehri gibi mutlu günler yaşıyordu. Halk rahat, şehirleri mamur, bütün Tanrılar da bu insanlardan memnundu. Herkes kazancına göre bir hayat seviyesi kurdu. Her nimete şükrettiler ve Türk milletini en yüksek tanıdılar.

***

Kıral Atana sarayında, karşısında çok sevdiği karısı İsinle konuşuyordu.

Atana :

— Tanrılara şükür, bizi tufandan kurtardı!

Karısı :

— Bizi niçin Tanrılar kurtardı?

— Bütün Siteler yabancı Samilerin tesirile, ahlâksızlığa düştükleri halde, biz millî ahlâkımızı muhafaza ettik. Ata türelerine saygı gösterdik. Hak yok, vazife var!. düs-

Gelin

Gelin olmuş sanırsın ay, bu gece
Sürüyor dalgalarda telli duvak.
Hazdan ürper de bir bulutlara bak:
Süt kadar ak, ve tüy kadar ince.

İşte meltem de çıkmış erkence
Oluvermek için o zülfe tarak.
Nice yıldız kurup ta bin bir tak
Onu bekler yukarda el pençe.

Kâinat işte başka hâl almış,
Atlas olmuş deniz, ipek şalmış
Gibi yer yer ışıldar enginde.

Gözler aydın.. koşun kenara gelin!
Bakın olmuş o nazlı ay da gelin
Gidiyor Âsitaneden Hinde!

Edip AYEL

turunu kabul ettik.. Ne insanları soyduk, ne mallarını ellerinden aldık, ne de canlarına kıydık. Yurtta ve komşularda barış esasını tuttuk. İyiliğe yaklaştık, kötülükten uzaklaştık.. Faziletsizlerden nefret ettik, fazileti esas umde kabul ettik. Dünya nimetlerine şükrettik.. Tanrılar da bunu böyle istiyordu. Bizi muhafaza ettiler. Ahlâksızları yer yüzünden kaldırdılar.

İsin :

— Etana seni Tanrılar nasıl kıral seçtiler?.

Etana anlattı : (2)

— İkilik yapan şehirlerden, Tanrılar nefret ettiler.. Tanrılar birleştiler.. Memleketlerin vaziyetini istişare ettiler... Her tarafta düşmanlık hüküm sürüyordu... Tanrılar ne dediyseler, yapmadılar.. Tanrılar, halkın hepsini evlerine kapadılar Tufan oldu... Kötüler öldü.. İyiler kaldı.. Yedi Tanrılar halka karşı kapadıkları kapıları açtılar.. Daha henüz kırallık tacı, Lâpis Lazoli asâyı kimseye vermemişti... B kırallık asâsını bir çobana vermek için güne Tanrısı Şamas bir kıral arıyordu. Şama göklerde sedef renkli kanatlarını yelpa liyerek günlerce beyaz bulutlar arasında uçtu.. Gök Tanrı Anu tahtından Şamasa bakıyordu. Ona beni tavsiye etti. Çünkü be yarısı Tanrı etinden yapılmıştım. Ben f insan olamazdım. İnsanlara iyilik etmeği seviyordum.. İyi insan olduğum için, ins ları idare etmek hakkı bana verildi... K dimi değil, insanların refahını düşündüğ için Gök Tanrı beni İştara tavsiye etti. mas beni buldu.. Kiş sitesine Hakan kı Sen Kişte kıral kaldıkça, kalelerinde T bayrağı dalgalansın, bütün dünya insanl nın idare dizginini sana verdim.. Dünya deniyeti Türk elinden, yer yüzüne yayı dedi ve beni kıral seçtiler.

Karısı :

— Demek her şeyin üstünde bir şey.. O da ahlâklı olmak..

— Buna inanan fertler ve milletler, dür ya durdukça mesut yaşarlar!..

***

Kiş sitesi insanları ve kıral Etana m yaşıyorlardı. Fakat, Etananın karısı bir ç de müptelâ oldu. Karısı İsin gebe kalmış türlü doğuramıyordu. Karısını delice se Etana, bu ıstırabın karşısında ne yapacağ şaşırdı. Ellerini göğe kaldırarak Güneş T rısı Şamasa yalvarmağa başladı :

— Tanrı Şamas, esen rüzgârlardan kı kandığım ve delice sevdiğim karım bir ç

---

(1) Sümerlilerin Gılgamıştan sonra geçen en meşhur efsanesi Etanadır. Et Sümerlilerin Kiş kıralı hanedanının üçüncüsü olup (Çoban) ünvanile anı Etana efsanesi çivi yazısile dört tablet olr üzere yazılmıştır. Bu tabletlerden ele ge 450 satırdır. Birinci tablet çok noksan Son tablet de kırıktır. Ben bu tabletler istifade ederek Etanayı bir efsane ola yazdım.

(2) Etana efsanesinin birinci tableti.

de müptelâ oldu... Doğuracak, lâkin doğuramıyor.. Karım iyi bir insandır. Ev işlerini hep o tutar, kocasına sadıktır, bana çocuğu gibi bakar.. Evimin ve namusumun yegâne bekçisi odur. Onun başka erkeklerde gözü yoktur. O süsü sevmez, kanaatkârdır, dünya nimetlerine şükreder. Mâbutlara ibadetten geri kalmaz. Her ana gibi bir çocuğa malik olmak istedi.. Fakat doğuramıyor, iztıraplar içinde kıvranıyor.. Ey Tanrı Şamas, sen iyilerin koruyucususun.. Kutlu elini ona uzat, onu kurtar!.

Tanrı Şamas gökten seslendi :

— Doğum otunu bul!..

— Nereden bulayım?.

— Sancar dağına git, bu dağın yolunu tut!. Orada kartalı bul, sana doğum otunu versin!

Tanrı Şamasın tavsiyesi üzerine Etana, bir çukurun içinde yaralı bulunan kartalı aramağa gider. (3)

Etana günlerce yol aldıktan sonra, Şamasın tarifile kartalın düştüğü çukuru buldu. Kartal yaralı yerde yatıyordu. Etana :

— Tanrı Şamasın arkadaşı, beni sana yolladı. Karım gebe, bir türlü doğuramıyor. Bana doğum otunu ver!..

Kartal :

— İyi insan, eşini, aşını, işini bilen ve sevendir. Bunların hepsi sende de var! Ahlâklı bir insan evini, yurdunu, insanlığı sevendir. Bunların hepsi sende var.. Şu dağın içinde bir mağara var, orada bir pınar ve pınarın berrak sularının içinde bir ot var.. O, doğum otudur. Otu kopar, karına ver. Onu yutunca derhal doğurur, sonra tekrar bana gel!..

Etana kartala teşekkür etti. Mağaranın pınarına girdi, burası Cennet kadar güzeldi. Doğum otunu kopardı. Derhal koşarak karısına geldi ve otu yutturdu. Kadının ağrıları kesildi ve nur topu gibi bir oğlan doğurdu.. Çocuk doğar, doğmaz, Etana kartala koştu, müjdeledi; fakat kartal :

— Etana ben sana iyilik ettim. Tanrı beni bu çukurdan kurtardı. Dostum gel!.. Şimdi seninle büyük sema Tanrısı Anunun semasına çıkalım!..

Etana derhal razı oldu (4).

Kartal :

— Gel seni Anunun semasına yükselteyim.. Sırtımın üstüne göğsünü koy.. Kanadımın üstüne de ellerini koy.. Seni yorulmadan taşıyacağım.. Gidiyoruz.. Uçuyoruz..

Etana sıkı, sıkı kartala sarıldı. Beraberce göğe doğru yükseldiler Bunlar yedi kat göğe çıkacaklar.. En yukarıda güzellik mâbudesi İştara'nın sarayına misafir olacaklardır. Göğün yedi rengi var.. Bütün bu katlar gene sırasile yükseliyorlar. Etana korkusundan titriyor, sıkı sıkı, kartala sarılmıştı.

Etana :

— Arkadaş korkuyorum!.

Kartal :

— Cesur ol.... Aşağı bak dostum, memleketine bak, nasıl? Dağlara, denizlere, bir göz at.... Dağlar, denizler gibi mavi oluyor; dostum, yer yüzüne bak!.

Etana ve kartal altı saat bütün süratile yükseldiler. Kartal :

— Birinci kata geldik.. Bu kırmızı kattır.. Sema tanrısı Anunun katıdır..

Bu katta kırmızının muhtelif derecelerinde dağlar, nebatlar, denizlere akar sular.. Kırmızı kanatlı huriler şen kahkahalar atarak oynaşıyorlar... Altı saat daha yükseldiler.. Güneş Tanrısı Şamasın katına geldiler.. Burası sarı renktedir. Burada her şey sarı. Mamur bir dünya... Nihayet yüksele, yüksele yedinci yeşil kata geldiler.. Burası mâbude İştarın katıdır. Kartal :

— Etana.. Güzeller dünyasına, aşk diyarına, insanların yer yüzünde Cennet diye andıkları âleme geldik.. Burada çirkin ve ihtiyar adam yok.. Herkes yirmi bir yaşındadır. Burada yoksulluk yoktur.. Yiyecek ve giyecek ve mücevherler dünyasıdır. Göklere hükmeden İştarın huzuruna geliyoruz.. Kendini koru!..

Etana ve kartal, mâbude İştarın huzuruna geldiler.. İştar yakışıklı ve genç kıral Etanaya baygın, baygın baktı.. Etana böyle bir güzel daha hayatında görmemişti. Bu güzellik karşısında yer yüzünü, karısını ve yeni doğan çocuğunu da unuttu.. İştarın tatlı sözlerine, işvelerine kendini kaptırdı. Aile yuvasından daha yüksek bir refahı ve zevki görünce ahlâkı bozuldu.. İştardan gözlerini ayırmadı. Nihayet İştar her sevgilisine sorduğu sualı sordu :

— Beni seviyor musun?.

Etana dayanamadı, karısı ve çocuğunu bu anda unutarak :

— İştar seni seviyorum!.. dedi.

Fakat bu söz üzerine yedi kat gökten aşağı düşmeğe başladı. Ne olduğunu şaşırdı. Çünkü her kim İştara seni seviyorum derse, bedbaht olur ve ölürdü. Kartal Etanayı tutmuştu. Kartal ve Etana yere sukut ettiler. Bu zaman Etanaın bir ayağı kırıldı. Topallıya, topallıya evine döndü.

Karısı :

— Etana sana ne oldu?..

— Karısını ve çocuklarını unutarak, sahte aşklara inananların sonu budur.. Ailesini sevmiyen, yurdunu da sevmez, nihayet ahlâksız bir insan olur.. Onu Tanrılar da sevmez, benim gibi Tanrı Cennetten koğulur.. Karıcığım beni affet!.. Ben ölüyorum. Çocuğum, ahlâk yolundan ayrılmasın!.

Diyerek karısının dizleri dibinde can verdi. Karısı ağlıyarak :

— Bir kalbde, tek bir sevgi yaşar!..

Diye ölen kocasına, yıllarca ağladı...

Enver Behnan ŞAPOLYO

---

(3) Bu parça (Yılan ile Kartal) efsanesidir, bu da ayrı bir sahnedir.

(4) Etana efsanesinin bu kısım üçüncü tabletidir. Etananın kartalla göğe uçuşu ve âkıbetidir.

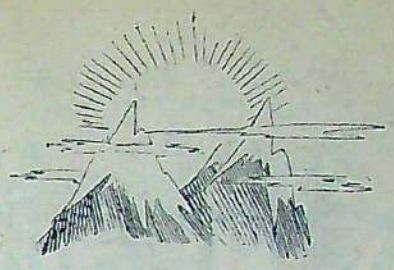

Tanrıdağa şiir

Bir gün, sana varmak için,
Al güllerin dermek için
Aşkla çıkacağım yola..
Yola hey Tanrıdağım hey!..

Hasretin çekenler bilir
Göz yaşın dökenler bilir,
Ayrılık pek kolay dile,
Dile hey Tanrıdağım hey!..

Yârdan ayrı düşmek pek zor,
Senden ayrı yaşamak zor.
Sensiz geçen günüm çile,
Çile hey Tanrıdağım hey!..

Aşkın gönüllerde filiz,
Onu çiçekletirken biz.
Şu kararsız mevsim nola,
Nola hey Tanrıdağım hey!..

Selâm nurlu toprağına,
Selâm yeşil yaprağına,
Selâm bağrındaki güle,
Güle hey Tanrıdağım hey!..

Gönül hep seni düşünür.
De, sensiz nasıl yaşanır.
Fezaî sana kul, köle
Köle hey Tanrıdağım hey!..

FEZAİ

Beş duygu

HAVASI HAMSE

(Baş tarafé 8 inci sahifede)

hastalık yahut zalim bir kuvvetin tahripkâr eli olabilir.

Hislerimizin bize telkin ve talim ettiği bu manzaraya bakarak hükmedebiliriz ki millet denilen müşterek hayat ve faaliyet sahasında, fertlerin tam bir hürriyet hakkı olduğu kadar müşterek mesuliyet yükü de vardır.

Gene görülüyor ki millet hayatında zıtların içtimaı şart, harmoninin bundan çıkacağı muhakkaktır.

Dr. Haydar İbrahim AYDAR

DELHİDEN ÜSKÜDARA

Tefrika : 34 **Yazan : BARKIN**

Delhi: Tuğlak Âbat şehrinin harabeleri ve Gıyaseddin Tuğlak Hanın türbesi. Şehrin surları ve türbe Tuğlak Hanın oğlu Melik Fahreddin Cuna tarafından 1303 ile 1307 arasında yaptırılmıştır. Surların devâsâ burçları tonlarca ağırlıktaki cesim kaya blokları istif edilerek gayet metin bir tarzda vücuda getirilmiştir. Bütün Şarkın en dikkati çeken muazzam bir yapısıdır.

Buradan Lal Kua pazarını takiben ve şehrin cazip iç hayatını temaşa ederek tâ Lâhur kapısına kadar çıkılır ve oradan sağa dönerek biraz sonra Fetihpuri camiine varılır. Bu camide fazla göze çarpan bir şey yoktur. Buradan Delhinin en büyük çarşısı olan Çandni Çavkı takiben kaleye kadar gelinir. Kalenin Delhi kapısının karşısında 1751 yılında yapılmış olan kubbesi altın yaldızlı Sonari mescidi vardır ki büyük bir sanat değeri olmamakla beraber şöyle bir görülmeğe lâyıktır.

Şehrin dışında Şimal kısmında Ridge mevkiinde Tuğlak Hanları zamanından kalma Pir Gaybın türbesi ve Tuğlakların harap rasathanesi vardır. Fazla alâkalılara görmesi tavsiye olunur. Tam Orta Asya üslûbunda eserlerdir.

Delhinin asıl tarihî eserleri şehrin Cenubuna doğru yapılmıştır. Kaleden Cenuba giden asfalt yolun solunda ve kaleden 2,5 kilometre uzakta Firuzâbat denilen sur ve kale harabeleri ve bunun içinde Tuğlak Hanı Firuz Şahın sarayının harabesi vardır. Burada milâttan 250 sene evvelinden kalma bir de sütun vardır ki Moryaların meşhur kıralı Asokanın diktirdiği sütunlardandır. Buraya Firuz Şah getirmiş! Firuzâbadın inşa tarihi 14 üncü asır ortalarına düşer.

Yolu Cenuba doğru takip edelim: Firuzâbattan 3 kilometre sonra Babürün oğlu Hümayûnun 1534 de bitirdiği muhteşem Purana Kilanın burçları görünür. Bu ufak şehir Hümayûnun Şir Şaha mağlûp olmadan evvelki ilk hükûmet merkezi idi. Şimdi içinde şehir kalmamıştır. Yalnız Efganlı Şir Şahın 1541 de yaptırdığı ve nefîs bir sanat eseri olan cami ile Hümayûnun kütüphanesi olan ve Şir Mandal denilen sekiz köşe ve enli ve kısa bir kuleyi andıran bina vardır. Hayatının son zamanlarında çok şişmanlamış olan Hümayûn işte bu binanın merdivenlerinden bastonuna dayanarak, ikindi namazını kalmağa inerken bastonu kaymış ve zavallı merdivenlerden düşerek az sonra ölmüştü. Purana Kilanın manzarası muhteşemdir ve teknik bakımından olduğu kadar sanat bakımından da değerli bir eserdir. Burası Delhinin en eski sitesi olan Indraprasta şehrinin yeridir. Purana Kila sonradan takılmış Hintçe bir isim olup (Eski kale) demektir. Şehrin asıl adı (Din Penah idi. Şimdi görünen burçlar ve kapılar Din Penah şehrinin iç kalesini teşkil ediyordu.

— Bitmedi —

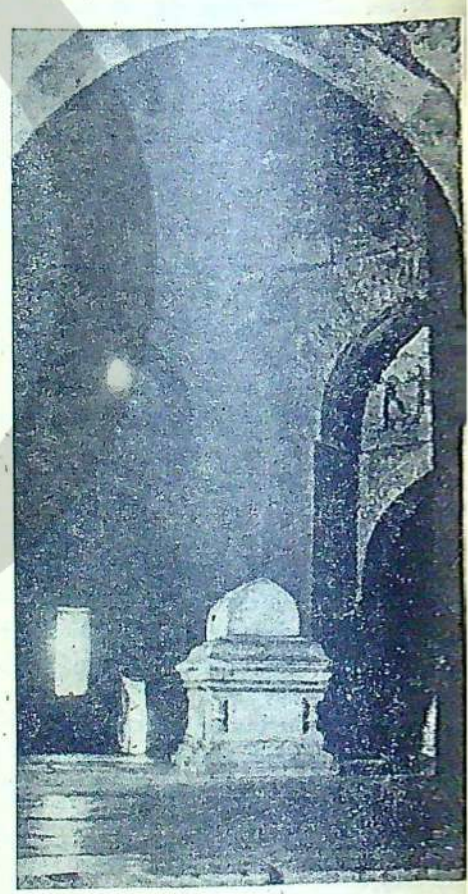

Delhi: Firuz Şah Tuğlakın türbesinin içi. Yüksek sivri kemerlere dayanın geniş bir kubbenin örttüğü mekânda gözetilen loşluk ve muhafaza edilen sadelik ve ciddiyet bu türbeye kudret hissini vekarlı bir hüzünle birleştiren çok tesirli bir ifade vermiştir. Her çeşit süsün kasten kullanılmadığı yapıda bu tarzdaki yapıların çözmeğe mecbur olduğu meselelerin böylece halledilmesi bakımından bu bina bütün zamanlar için dünyada hayret ve takdirle görülecek bir mimarî şaheseri olup kalmıştır (XIV asır ortaları).

ıi Neşriyat:

– 1941 SENELERİNDE TÜRKİYE
DIE TÜRKEI
IN DEN JAHREN 1935 - 1941

Almanya İslâm Bilgisi Cemiyetinin yar- 1943 de Gotthard Jaschke tarafından g'de neşredilen bu eser 1935 - 1941 eri zarfında Türkiyedeki fikrî, edebî, sî, içtimaî bütün hâdiseleri takvim şek- kaydetmektedir. Bu kronolojik eser tecilere, muharrir ve müverrihlere ica- müracaat edilebilecek değerli bir er teşkil etmektedir. Almancadır. Bü- bir çalışma mahsulü olan bu eserin llifine, bize karşı gösterdiği bu alâka- dolayı teşekkür eder, ve bu yolda ça- ak istiyenlere bu kıymetli kitabı tav- ederiz.

DİL TEKNİĞİ

Hâşim Nahit Erbilin bu yeni eseri; şu fikre dayanıyor: İnsan dilini, onun ée» düşünüşü yaratmıştır. Bu nokta- hareket eden müellif, lenguistik, filo- hududunu aşan bu işte söz söylemek hiyeti, tecrübî pisikoloji ilminindir, ve ilme göre dillerin menşeini, işaret lisan- nın pisikolojisini ve konuşma dili ile me» nin ne demek olduğunu; lisancı- söylediklerinden çoğunun pisikolog- yanlış sayıldığını söylüyor. Bundan son- «Dil Kurumu» nun bütün yaptıklarını, Dil ltayında bazı profesörlerin söyledikle- incelemekte ve izah etmektedir. Müellif; ısadî sosyoloji ilmine göre iktısadî hâdi- in lisan üzerine nasıl tesir ettiğini riyor ve diyor ki «Avcı, çoban, çiftçi, sanaatçı zümrelerin kullandıkları maddi k âletlerle onların konuştukları dille- teknikleri, biribirlerine benzerler.»

Bundan sonra Türkçe Terimler Kılavu- ı, Felsefe ve Gramer terimlerini, Dil umunun kelime arama ve tarama iş- i de tenkid ediyor. Müellif; ilmî ıstı- r meselesinin ne yolda halledileceğini celerken, «Eski Yunanca, Lâtince kelime- , yeni fikirleri ifade edemezler», diyor ve u misallerle gösteriyor.

Bundan sonra Türkçe ıstılahların nasıl anılıp bulunması lâzım geleceğini göster- için çiftçiliğe ait tâbirlerle fabrika ve yelerin dilini, havacılık, denizcilik, dok- uk tâbirlerini ayrı ayrı münakaşa edi- Kitabın sonunda bir ansiklopedi yap- imkânı da münakaşa ediliyor. Bu ki- n satış yeri «İkbal» kitabevidir.

ÇOCUK adam

Tefrika No. 14 Yazan : Orhan Seyfi ORHON

KOĞULUYORUM

Üç gün süren ehemmiyetsiz bir rahatsızlıktan sonra Ordu mecmuasına geldiğim zaman kapıda çopur yüzlü yabancı bir neferle karşılaştım. Birbirimize şüpheli şüpheli baktık. Ben ona, kim olduğunu soracakken, o bana sordu :

— Ne istiyorsun, hemşeri?

— Ben, burada idare memuruyum! dedim. Memiş onbaşı nerede?

— Gitti!

— Memleketine mi?

— Yok, taburuna!

— Niçin götürdüler?

— Orasını bilmem gayrı!

Bir şeyler sezer gibi oldum. Ben yokken bazı mühim vakalar geçmişe benziyordu. Yukarıya çıktım. İdare odasındaki masama Hasan Necmeddin kurulmuştu. Muhasebeci Sedat bey, beni görünce kıpkırmızı kesildi ve yüzünü kasa defterinin arasına sakladı. Musahhihimiz, hemen İngilizce okumaya başladı. İhtiyaten oturmadım. Bir dakika süren uzun bir sükûttan sonra Hasan Necmeddin pişkince :

— Buralarda dolaşmasan iyi edersin! dedi.

— Niçin?

— Şevki beyin hiddeti hâlâ geçmedi. Seni görürse iyi olmaz!

Âmirane bir tavırla konuşuyordu. Sinirlendim :

— Ne gibi?

— Ne gibisi var mı? Posta ettirir, Merkez kumandanlığını boylarsın!

Nihayet meseleyi anlattılar:

İdareye gelmediğimin ikinci günü, arkadaşlar birbirlerine bakarak erkenden savuşmuşlar. Memiş onbaşı da kapıyı üstüne çekmiş, bir hemşerisini selâmetlemek için Sevkiyata gitmiş. Müdür Şevki bey, o gün mutat hilâfı gelivermiş. Bakmış, kapı açık, idare bomboş, gazeteler, defterler meydanda.. Bir inzibat çavuşu ile Hasan Necmeddini kütüphanesinden getirtmiş. İlk paparayı o yemiş. Bütün kabahat da Memiş onbaşı ile benim üzerimde toplanmış. Memiş, Merkez kumandanlığına teslim edilmiş. Benim hakkımda şubeye iade edildiğime dair bir tezkere yazılmış. Bu tezkerede emre itaatsizliğimden, vazifemi suistimal edişime dair birçok şeyler sayılıp dökülüyormuş.

Hayret etmedim. Beni asıl hayrete düşüren Hasan Necmeddinin tavırları oldu. Daha şimdiden idare memurluğunu hissettiren tavırları. Bana döndü. Salâhiyetli bir sesle :

— Az daha senin yüzünden başımıza belâ geliyordu. Bir asker, izin almadan vazifesinden ayrılabilir mi? dedi.

Musahhihimiz, İngilizce okur gibi yaparak başile onu tasdik ediyordu. Muhasebeci Sedat bey, benimle göz göze gelmemek için yüzünü kasa defterinin arasına soktu. İçimden bir tiksinme duydum. Ordu mecmuasından koğuluşum bana acaip bir ferahlık veriyordu; ağzındaki çürük dişini çektiren bir adamın duyduğu sevince benziyen bir şey...

Harbiye Nezaretine giderken o kadar hınçla düşündüğüm halde kendimi, ilk defa büsbütün haksız bulamadım.

(Arkası var)

TÜRK EFSANELERİ
YAYINI
Fiatı 50 kuruş
ÜMUMÎ SATIŞ YERİ :
İSTANBUL-ANKARA CADDESİ
ÇINARALTI İDAREHANESİ Nº 47